

KÜLÖNFÉLÉK.

Wundt a katolicizmusról és protestantizmusról. A „Christliche Welt“ egy tartalmas értekezése alapján, Wundtnak, a híres lipcsei filozófusnak, a jelen különböző vallási irányára vonatkozó nézeteit ismertetjük.

A kereszténység fejlődése nem egyenesen emelkedő vonalban történik, mert a legmagasabb formákkal egyidejűleg a legalacsonyabbakkal is találkozunk. Azok a hitformák, melyek a keresztény nevet viselik, pszichológiai szempontból nem tekinthetők mind ugyanegy vallásnak. Ha nem a *névre*, hanem a *lényegre* tekintünk, egy modern protestáns theologus meggyőződése távolabb áll egy katolikus hívőtől, mint pl. egy amerikai szekta tagjáé az indiánusétól. És az amerikai joggal tiltakoznék az ellen, hogy ő ugyanolyan valóság, mint az indiánus.

Sőt az egyes confessiókon belül is oly nagy az eltérés, hogy hitnézetek egységéről ma már nem beszélhetünk. S ezt sem öröm, sem panaszképpen nem említjük, mert a pszichológiai fejlődés természete hozza magával e folytonos differenciálódást. Az egy akol és egy pásztor eszméje tisztára pszichológiai lehetetlenség.

Az őskereszténység még némileg egységes vallás volt. A katolicizmus lehetőleg alkalmazkodni igyekezett minden néphez és kulturához. S ez az oka, hogy mint egyházi szervezet egységes. De mint vallás, nem az, inkább az összes vallások enciklopédiájának lehetne nevezni. Hiszen mindent magában foglal, a legegyszerűbb és primitívebb vallási alakoktól, a lelkek és szellemek kultuszától fel olyan politheizmusig, minél bujábbat a világ még nem látott. Még a tudománnyal szemben is alkalmazkodott. Elfogadta a Copernicus világrendszerét s ma már a biológiával szemben sem idegenkedik. A történelmi kritikát még nem alkalmazza ugyan a vallástörténelemre, de valószínű, hogy itt is engedni fog. Hiszen az olasz modernisták már hirdetik, hogy történelmi kritika és vallásos hit két különböző dolog s a hitnek szabad igent mondani ott, ahol a tudomány nemet mond.

Ez a kétkulacsosság azonban — úgymond Wundt — lehetetlen, ha a vallási tudat fejlődéstörténetét pszichológiai szempontból vizsgáljuk. Mert ez a kutatás *hit és tudás közötti dissonanciát nem tűr meg*. Ez a kutatás a vallási hagyománynak csak ama tényeit tartja mértékadóknak a vallási meggyőződésre, melyek a történelmi és a lélektani bírálatot megállják. Ez az álláspontja a 16. század reformátorainak is, kik a hit normájává a lelkiismeretet s az egyéni meggyőződést tették. De nem voltak egészen következetesek ez állás-

pontjukhoz, mert a szentírást érinthetetlen kijelentésnek tartották s amit csak lehetett, megtartották.

Igy aztán a reformált hitvallás lényegében nem más, mint módosított katolicizmus, mely nem ismeri el a pápát, a papság szentségét s a politheizmus legszembeszökőbb kinövéseit.

A *lelkiismereti szabadságnak* szükségképen tovább kellett haladnia útján. S eközben a protestantizmusban két irány állott elé: egyik a *maradi*, mely megmarad a 16. század reformátorai nézeteinél; másik a *haladó*, mely a kritikai kutatást fenntartás nélkül elfogadja s a vallásos hagyományból minden mithikus elemet kizár. Ez a haladó irány annyira távol áll a konservatívól, hogy az orthodox protestáns inkább rokonszenvez a hívő katolikusal, mint saját egyháza liberális theologusával. Így a haladás a protestáns egyházakban is a differenciálódás irányában történik s ezt nem tartóztatja fel semmiféle Spruch-kollegium, semmiféle kiátkozás.

Ezekből következik, hogy a vallásos meggyőződés egysége hovatovább utópia lesz. S ha ez így van, a különböző irányoknak békében kellene egymás mellett élniök s a hitvallásoknak nem volna szabad egymással harcba állaniok. Hiszen a kereszténységben van hely a hit bármely formájának. Tehát a vallási türelem belső feltételei adva vannak s mégis mi az oka, hogy az életben nincs meg? Egyik az, hogy valamely egyházi közösséghez való tartozás bizonyos jogokat ad. Ha valaki kilép az egyházból, e jogokat elveszti. Másik az, hogy mindenkitől megkívánják valamely egyházhoz való tartozását.

A *religio* szó jelentése nagy változáson ment át. A rómaiaknál csak a kultusz rendjéhez való kötöttséget értették rajta; mert a hit és kultusz megfelelték egymásnak, nem volt szükségük külön regula fideire. A filozófia később a hitet tételekbe foglalja s most a religio a tantételekhez való kötöttséget jelenti. A hívő most már nemcsak a kultusszal, hanem a tannal is kifejezi az egyházi közösséghez való tartozását. A görög egyházban a súly a kultuszra esik, a rómaiban a kultuszra és dogmára egyenlően, a protestantizmusban már inkább a hitvallásra. De ezzel a protestantizmusban bizonyos ellenmondás áll elé, mert hisz a protestantizmus lényege ellen van minden külső hitnorma. Az egyetemes papság elve s az egyetemes hitnorma nem férnek össze. Itt csak az egyéni hitnorma lehet érvényes, amely szerint mindenki a maga módján, a maga útján keresi istenét. Látjuk tehát, hogy a religio régi jelentése éppen az ellentétébe csapott át: a vallás egy külső hitnormához való kötöttségből a lelkiismeret teljesen egyéni, személyi kérdésévé lett s minden külső hatalom, mely az egyén és istene közé furakodik, beavatkozás az egyén érinthetetlen jogaiba.

A lelkiismeret szabadságának elve tehát szükségképen háttérbe szorítja a hitvallás kényszerét. S elfogulatlan előtt ma már lehetetlen azt követelni valakitől, hogy azt a hitvallást fogadja el, amely évszázadokkal ezelőtt reformátori körök vallási meggyőződésének általános érvényű kifejezése volt. Ma még sokan elfogadják az apostolicumot, mert azt hiszik, hogy ez az alapja a kultusz szimbólumoknak. Pedig ez nem áll. Mert az apostolicumban nincs szó kultuszról. Hiszen a keresztség és úrvacsora régiebbek a kereszténység-nél. Nem a kereszténység teremtette ezeket csak átvette, tisztábbá, szellembbé tette.

A protestantizmus célja a hitvallás nélküli, a felekezet nélküli egyház. Ebben nincs ellenmondás, mert nem a hitvallásban, hanem a kultuszban van az egyházi közösség lényege. A hitvallás merev, a kultusz fejlődik. S habár a protestáns szó tiltakozást jelent a lelkiismeret kötöttsége ellen, mégsem valószínű, hogy a prot. egyház e célját a közel jövőben elérje. De e cél nem utópia, csupán a hitnézetek egysége vagy mesterséges egységesítése az. Könnyen elképzelhető olyan prot. egyház, melyben csak a kultusz az egyesítő kapocs. Aki velünk megy a templomba, velünk énekel, velünk imádkozik, velünk vesz úrvacsorát, az a mi protestáns testvérünk. Vannak s jövőben is lesznek elegenden, akik kívülről jövő szilárd hitnormát kívánnak maguknak, mert belsejükben nem találnak ilyent. Ezek nem találják jól magukat a felekezet nélküli protestantizmusban. Ezek vallási szükségletét csak a diktatori katholicizmus fogja kielégíteni.

Összefoglalva a mondottakat: a lelkiismereti kötöttség teljesen kifejlődött vallása a katholicizmus. A protestantizmus hivatása az, hogy a lelkiismeret szabadságát minden külső kényszertől megszabadítsa; de e hivatását eddigelé nem teljesítette. A további fejlődésnek ezen a ponton kell megindulnia.

Ostwald a vallásról és tudományról. A híres tudós Budapesten május 4- és 5-én előadást tartott a vallásról és tudományról. A napilapok annak idején a legellentétebb magyarázatokat fűzték ez előadásokhoz, melyekre a közönség a nagyhirű szaktudós és természetfilozófus neve hallatára százával tolongott. Olvasóinkat bizonyára érdekelni fogja ez előadások gondolatmenete.

Ostwald abból indul ki, hogy az emberiség legbecesebb kincseinek a vallást, művészetet és tudományt tartják. Hogy melyik ezek közül a legértékesebb, azt úgy próbálta megállapítani, hogy föltette a kérdést: melyiknek az elvesztése volna az emberiségre nézve a legnagyobb veszteség? E kérdésre adott feleletében arra az eredményre jutott, hogy korunkban a tudományé az elsőség a szellemi és kulturális élet minden terén. Ma minden apo'ogetikus azt hangoztatja, hogy a vallás nem áll ellentétben a tudománnyal. Az egyház abban az időben, mikor a tudomány elvált a vallástól, gyakran ellenségesen lépett fel a tudomány művelői ellen. Ma már a vallás nem támadó, hanem inkább védekező fél. Pedig a tudomány eszköze nem a harc és küzdelem, hanem a folytonos és fáradhatatlan munka s a vallással szemben a felvilágosítás és az ismeretek terjesztése.

A művészet szerepét Ostwald meglehetősen lenézi: a művészet arisztokratikus; könnyen lehet nélkülözni minden hátrány nélkül; rablott pénzen támogatták; kevesen csinálják kevesek számára. Szerinte a művészet élvezése „fölös életenergiáknak harmonikusan való fölhasználása“ s ezért későre jö el az az idő, mikor a technikai fejlődés útján az ember fölös energiához jut s így kifejlődhetik az általános népművészet.

A második előadásban saját energetikai elméletét fejtegette nagy hatással, rámutatva arra, hogy *Robert Mayer* törvénye az energia megmaradásáról és *Carnoté*, mely az energia átalakulását hőmérsékleti különbségtől feltételezi, a tudományok három osztálya közül (formális: logika, matematika, geometria,

kinematika; fizikai: mechanika, fizika, chemia; biologia: fizioológia, pszichológia, szocioológia) a fizikai tudományokban a legáltalánosabb elv, ellenben a formális és biológiai tudományokban még nem fordul elő. Az energetika kategorikus imperativusa: ne pazarolj semmiféle energiát, igyekezzél azt minél jobban értékesíteni.

Szabolcska és az unitáriusok. A „*Debreceni Prot. Lap*“ f. évi 26. számában (jun. 29.) „*Szabolcska és az unitáriusok*“ címen olvassuk: Mint az unitáriusok egyházi Híradójából olvassuk, pünköszt hétfőjén az unitáriusok istentiszteletet tartottak Temesváron. Józan Miklós budapesti unitárius esperes végezte az istentiszteletet, még pedig a ref. templomban, melyet a liberális Szabolcska készséggel átengedett az unitáriusoknak. De még tovább is ment Szabolcska: az unitárius esperessel együtt osztotta az úrvacsorát s végül ő maga is megúrvacsorázott, unitárius módra. Azt gondoljuk, ez az úrvacsorában való segédkezés és részvétel bátran elmaradhatott volna“.

Ugyancsak a Debreceni Prot. Lap f. évi 28. számában (jul. 13.) felel e szelíd szemrehányásra Szabolcska „*Unitárius módra*“ címen. E feleletet klaszszikus tömörségeért, a benne nyilvánuló szabadelvű szellemért egész terjedelmében közöljük olvasóink gyönyörűségére:

„Nyári pihenőm miatt csak most jutott kezemhez e becses Lapok jun. 29-iki száma, amely eléggé kiméletes hangon bár, de mégis megró engem és rosszaló szemrehányással illet azért, mert én nemcsak hogy átengedtem temesvári unitárius atyánkfiainak istentiszteletük céljára a templomunkat, de „*még tovább is mentem*“. Tudniillik „az unitárius esperessel együtt osztottam az úrvacsorát s végül magam is megúrvacsoráztam unitárius módra“. Vádolt teljes beösmérésben van. Így történt szóról-szóra. Elmondhatnám ugyan, hogy az úrvacsorázó kis sereg állandóan az én lelki gondozásom alatt van, hogy a fiatalabbját én konfirmáltam „református módra“ s végül, hogy a temesvári unitáriusoknak (lehetnek vagy negyvenen), másszor is mindig én osztom ki az úrvacsoráját, a mi szent asztalunknál, a mi híveink között elvegyülten: de mindezt a dolog elbírálásánál szörnyen mellékesnek tartom s mentségemül nem hozom fel. Mert hiszen, *ha a 16 századból Geneve városából menekült unitáriusok lettek volna is: akkor is éppen így fogadtam volna őket és éppen így jártam volna el velők szemben.* Még pedig egyenest az én Krisztusom félreérthetetlen parancsolata s lelkem utasítása szerint. Ezeknél magasabb forumot eddig én ilyen ügyben nem ösmerek. Az „unitárius mód“-ot illetőleg kívánom még csak az esetleg tájékozatlan olvasók részére ideírni, hogy asztal, kenyér, bor, pohár, terítés, kiállítás és a pohárból való részvétel stb., stb., szóval *minden látható külsőség* egy és ugyanaz református és unitárius módon egyaránt. Lelkünket pedig és annak hitvallását, érzéseit csak az Isten tudja, annak hitvallását, érzéseit csak az Isten látja. Hogy meri hát akárki csak úgy odavetve bizonyosságképen állítani, hogy „megúrvacsorázott unitárius módra?!“ (Nem minden „eretnek szímatóás és hajszolás nélkül!) Elég szomorú bizony, hogy ilyen dolgokkal és ítélkezésekkel kell nekünk foglalkoznunk mi református egyházunkban a Krisztus után való XX-dik században! Kevesebb türelmetlenség és több szeretet! Marosfelalu, 1912 jul. 9-ikén. Szabolcska Mihály.“

Ezekhez a sorokhoz nem kell semmi kommentárt fűznünk. Beszélnek azok maguk helyett. Csak egyszerűen megállapítjuk, hogy Debrecen is, Szabolcska is hű maradt magához.

Az Amerikai Unitárius Társulat üdvözlete. Wendte Károly, az Amerikai Unitárius Társulat titkára megküldötte az egyházi képviselő tanácsnak a Társulat közgyűlése üdvözlétét, mely szószerinti fordításban így hangzik: Az Amerikai Unitárius Társulat 87. évi gyűléséből üdvözlétét és jó kívánatait küldi más országokban levő hit- és munkatársainak, akik vele különböző nevek alatt és egyházi viszonyok között együtt munkálkodnak a vallásos szabadság, haladás és függetlenség érdekében az állami zsarnokság és klerikális ellenőrzés ellen.

A Társulat hálásan ismeri el azt a testvéri fogadtatást, amelyben képviselőjét és a külföldiekben titkárát, tisztelendő Wendte W. Károly urat részesítették az ő jelen évi európai és keleti missziói látogatása alkalmával és szívesen viszonzza a vallási egység és testvériség érzelmeit, melyeket ő megvizsgálás alapján Társulatunk részére elhozott

Érdekesnek tartjuk felsorolni, hogy ezt az üdvözlétet a Társulat elküldötte a Brit és külföldi unitárius Társulatnak, a canadai, magyarországi, skandináviai, bulgáriai, ausztráliai, új zeelandi, japáni unitárius egyházaknak, a németországi, hollandiai, svájci, belgiumi és más országok szabadelvű prot. egyházainak és társulatainak, a franciaországi társulatoknak, az olaszországi szabadhívők társulatának, a palesztinai templarius társulatoknak, az indiai Brahmo Somaj-nak és a persiai Behaist társulatnak.

Fekete Gábor főgondnok, v. b. t. t. üdvözlése. Azokból a meleghangú üdvözlésekből, melyekben a főgondnok urat királyi kitüntetésé alkalmaival egyesek és testületek, mondhatnók: az egész művelt társadalom részesítette, az egyház is kivette részét. Júl. 7-én a főtiszt. püspök úr vezetésével egyházi tannácsosokból álló kiüldöttség kereste fel a kegyelmes urat hivatali helyiségében. A főtiszt. püspök úr meleg és szeretettel teljes szavaira meghatottan válaszolt a főgondnok úr Figyelmünket lekötötte válaszában az a gondolat, hogy e kitüntetés megérdemlésében nagy részük van azoknak a vallás-erkölcsi motívumoknak, melyek őt mindig az igazság, jog és méltányosság követésére sarkalták, melyek lelkiismeretét a megnyugvás és boldogság érzelmeivel töltötték meg s melyek vallása tanításai alapján irányítják életét. — Július 27-én az egyházi képviselő tanács ülésében báró Petrichevich-Horváth Kálmán főgondnok-társa üdvözölte meghatott szavakkal a tanács nevében. Hálásan köszönte meg a szíves üdvözlést s az elismerő szavakat. Ami szerény munkásságot — úgymond — a közügyek terén, az egyház, iskola és társadalom körében kifejtetett, azt nem a kitüntetésre való vágyakozásában, hanem kötelességérzetből, lelkiismerete indítá-ára és megnyugtatóására tette. De ami egyházi téren való ténykedését illeti, melyből mindnyájan kivettük s kivesszük részünket, az olyan főpásztori és főgondnoki vezetés mellett nagyon könnyű és kellemes volt. Ezutánra is igéri tehetsége szerinti önzetlen és lelkes közreműködését s a püspök és főgondnok úrnak egyházunk dicsőségére és előmenetelére állandó jó egészséget és hosszú életet kíván.

Püspöki vizsgálat Torockón. A főtiszt. püspök úr aug. 3-án indult Torockóra titkára, továbbá dr. Gál Kelemen igazgató és dr. Nyiredy Géza főgimn. tanár kíséretében a püspöki vizsgálat megtartására. Az úton oda is, vissza is gyönyörű idő kedvezett. A fogadtatás külsőségeiről nem kell részletesebben szólnunk. Tordától Porévig, az utolsó vasúti állomásig a közbeeső falvak lelkészei üdvözölték, mindenütt a hívek nagy tömege élénk kis lányok virágcsokrokat nyújtottak át a főpásztornak; Boréven díszes népviseletben bandérium fogadta s a járási főszolgabíró, Boér Kálmán fenkölt szavakkal üdvözölte, a falu végén díszkapu alatt a község jegyzője a mezei munkájából hazatért nagy néptömeg lelkes éljenzése közben; a papi háznál Német István lelkész a presbiterium tagjai kíséretében. A tisztelet, nagyra-becsülés és szeretet nyilvánításában telt át nem volt hiány; sőt a fogadtatás minden részletében meleg, lelkes és őszinte szeretettől áthatott volt.

Ami már a külsőségek mögött a lényegre illeti, nem tehetünk róla, a sok felemelő mozzanat mellett egy két kellemetlen benyomásra sem feledkezhetünk meg; hangsúlyoznunk kell azonban, hogy ítéletünket csupán futólagos impressziók alapján alkothattuk meg. Ugy tetszik nekünk, hogy az idősebb és fiatalabb nemzedéket nagy érzés és gondolkodásbeli felfogás választja el egymástól. Ezt láttuk különösen a presbiterium újraváasztásánál. A hívek és szellemi vezérük, lelkészüket között sem találtuk meg az annyira szükséges összhang, bizalom és barátság jeleit, amely nélkül építő munka nézetünk szerint nehezen végezhető.

Aztán jeleit láttuk annak is, hogy a szocializmus befurta magát s veszedelmesen, mert titkon s ellenőrizhetetlenül működik. De egy dolgot különösen ki kell emelnünk, a hívek minden dicséretre és elismerésre méltó áldozatkészségét, amely nagyszámú alapítványok tételében s legutóbb egy nagyértékű, gyönyörű harang önkéntes adományokkal való megszerzésében nyilvánul. Ez a körülmény aztán kibékít sok olyan jelenséggel, ami különben nem bizalmat s nem reményt keltő. E megjegyzések célja csak az, hogy az illetőket gondolkozni s az állapotokon változtatni késztesse.

Különbözik az istentiszteletre, melyen Végh titkár imádkozott, Lőrinczy tordai esperes prédikált, lelkük s gondolatviláguk legjavát nyújtva, áhitatos nagyközönség gyülekezett össze, mely nagy figyelemmel és szomjas lélekkel fogadta a főpásztor meleg, közvetlen és hangulatos üdvözlését és ihletett áldását. De már a templomozás követő közgyűlésen a híveknek csak egy része maradt ott; a másik rész eltávozott. Miért? Bizalmas körben hallottuk, hogy vagy közönyösségből vagy a pártoskodástól való tartózkodás miatt. Szinte érthetetlen és megmagyarázhatatlan az egészséges közszellemnek ez a hiánya, mikor a népnek olyan vezetői vannak, milyen a torockói pap és a járás főszolgabírája, aki hivatását nem a paragrafusok betöltésében, hanem a nép kulturális és gazdasági vezetésében keresi és találja meg.

Tisza István gróf a lelkészi korpótlékról. A pénzügyminiszter beszéde alapján sok protestáns lelkész abban a hitben volt, hogy csak a fizeték-kiegészítésben részesülő protestáns lelkészek kapják meg a korpótléket. Most Tisza István gróf hozzá intézett magánlevélbeli kérdésektől indítatva, a »Deb-

reczeni Protestáns Lap» szerkesztőjéhez, Ferenczi Gyula dr.-hoz a következő felvilágosító levelet intézte:

»'gen tisztelt szerkesztő úr! Éppen válaszolni akartam azoknak a lelkész uraknak, akik magánlevelekben közölték velem a pénzügyminiszter urnak a lelkészi korpótlékra vonatkozó kijelentése által felidézett aggályait, a midőn b. lapjában ugyanazon aggályok kifejezésére találtam Így állván a dolog, legcélszerűbbnek látom, ha szerkesztő urat kérem fel felvilágosító soraim szíves közzétételére. A pénzügyminiszter úr azt mondta, hogy mindazok a lelkészek Rorpótlékban fognak részesülni, akik ezerhatszáz korona fizetéskiegészítésre tarthatnak igényt. Tehát nemcsak azok, akik tényleg fizetéskiegészítésben részesülnek, hanem mindazok, akiknek a törvény ezerhatszáz korona minimális fizetést biztosít Ezek pedig a magasabb kvalifikációval bíró összes lelkészek, szemben azokkal a kisebb kvalifikációval bíró lelkészekkel, akiknek a törvény csak nyolcszáz koronás kongruát biztosít. Világos tehát, hogy a pénzügyminiszter úr kijelentését félreértik azok, akik azt csak a kongrua-kiegészítésben tényleg részesülő lelkészekre vonatkoztatják, mert — amint ezt illetékes helyről nyert felhatalmazás alapján mondhatom — korpótlékban — tekintet nélkül jelenlegi fizetésükre — az összes teljes képzettséggel bíró lelkészek, tehát az összes protestáns lelkészek fognak részesülni. Abban a reményben, hogy ezzel a felmerült aggodalmakat sikerül teljesen eloszlatnom, maradok teljes tisztelettel szerkesztő úr kész szolgálja: Tisza István.«

Államsegély a Tanítók Fürdőjének. A tanítók társadalmi gyógyfürdője, üdülő és gyermek Nyaraló-telepe létesítése érdekében megindított országos mozgalmat a vallás- és közoktatásügyi kormány is meleg érdeklődéssel és pártfogással kíséri. Mint illetékes helyről értesülünk, az „Udvarhelyvármegyei Tanítóegylet“ kérése alapján a közoktatásügyi miniszter a május hó 12-én megnyitott Tanítók Fürdője befektetési céljára, évi 2000 kor. államsegélyt engedélyezett. A közoktatásügyi kormánynak ezen nagy jelentőségű erkölcsi és anyagi támogatása teljes mértékben biztosítja a gyógyfürdő és üdülő-telep kiépítését. A részvénytársasági szervezkedés eddig elért kiváló eredményeit, az ezen év végéig meghosszabbítani tervezett további részvényjegyzési elhatározás csak fokozza, mert a közeli napokban kibocsátandó új tervezet alapító, a részvénytöke jelentékeny nagy részét már előre biztosították s így a további részvényjegyzéscckkel csak a fennmaradó alaptőke részlet biztosítandó.

A gyógyfürdőt a tanítók, a legminimálisabb árszabással a székelyudvarhelyi Szejke-fürdőn már megnyitották s ennek prospektusa mindenre teljes tájékoztatást nyújt. A fürdő és a részvénytársaság ügyére nézve minden megkeresés Gyerkes Mihály ig-tanító címére (Székelyudvarhely) küldendő. Látogassuk meg, keressük fel ezen értékes és olcsó hazai (erdélyi) gyógyfürdőt.

A hajdúdorogi új magyar görög katolikus püspökség. Az egész nemzet reménykedéssel kísérte azt a küzdelmet, melyet magyar nyelvű, görög kath. vallású honfitársaink s a magyar kormány a magyar gör. kath. püspökség létesítése érdekében kifejtettek. A lapok híradásai alapján bizalommal

vártuk, hogy ez ügy elintézése a nemzeti nyelv érdekeit teljes mértékben ki fogja elégíteni s az új püspökség lendítő eszköze lesz a magyarosodás lassan folyó áradatának. Ámde csalódtunk. A pápai bulla szerint az új püspökség liturgikus nyelve az ó-görög lesz. A liturgián kívül eső szertartásokra nézve pedig a latin szertartású püspökségek szabályai az irányadók. Csak az énekek, responsoriumok, prédikációk, keresztelési és temetési szertartások lesznek magyar nyelvűek. A papoknak három éven belül el kell sajátítaniok az ó-görög nyelvet; addig pedig a liturgia mostani nyelvét használják.

A város püspöki lakást ajánlott fel, melyet az állam költségén rendbe hoznak. A püspök az államtól 40000 K évi járandóságot és 12000 K irodai átalányt fog kapni.

Minket, kik egy teljesen magyar püspökségről álmodoztunk, ez az intézkedés ki nem elégít. S ha kérdezzük magunktól, mi lehet az oka Róma e nemzetellenes döntésének, nem láthatjuk egyébben, mint meg nem engedett, titkos befolyások érvényesülésében s abban a gondolatban, hogy Róma a nemzeti nyelvek ténfoglalásától a latin nyelvű misét félti. Bárhogy álljon is a dolog, most is bebizonyosodott, hogy Róma előtt nagyobb súllyal esik latba egy intézmény hatalmi célokra alkalmas hagyományos fenntartása, mint a hívek lelki békéje és üdvössége, akik arra áhítoztak, hogy anyanyelvükön kereshessék lelkük megnyugvását s az édes magyar nyelven közeledhessenek imádságukkal istenükhöz.

Baksay Sándor királyi kitüntetése. A dunamelléki református egyházkerület érdemekben gazdag püspökét, a kiváló nevű író: Baksay Sándor doktort, fényes kitüntetés érte. A király a Ferencz József-rend nagykeresztjét adományozta neki a közügyek és az irodalom terén kifejtett sok évi buzgó és nagy eredményekben gazdag tevékenysége honorálásaképpen. Örömmel jegyezzük föl Baksay Sándor királyi kitüntetését, mert ezuttal valóban az érdemes férfiak egyik legérdemesebbjének jutott a nagy megtiszteltetés. Benne nemesak az egyháza felvirágoztatása terén hervadhatatlan érdemeket szerzett főpap, nemesak a melegszívű, gyöngédlelkű férfiú, hanem a nagytehetségű, klasszikus műfordító, a színmagyar elbeszélő is: éltő a szokatlanul ritka fejedelmi kegyre.

Gyász hírek Csegezy Mihályné, szül. Albert Ilka életének 61., boldog házasságának 38. évében jul. 30-án jobblétre szenderült. Egy szerető és szeretett asszonyi szív dobbant utolsó a halállal vívott nagy tusában. Egy nemes és művelt nő lélek röpült el a földi világból. Szívét s egész életét a szeretet szentelte meg. Míg élt, mindenkivel szívének jóságát, lelke nemeségét, szeretete melegségét érezte.

Földi részét jul. 31-én kísérték ki az unitárius egyház gyászszertartása után az ótordai köztemetőbe.

A szeretett nő halálát siratja férje Csegezy Mihály, ny. táblai bíró, orsz. képviselő, testvére Albert Iván, sógornője özv. Filep Elekné, sógora Csegezy Gábor és nevelt leánya Budovszky Jánosné családjaikkal.

ARANYKÖNYV.

(Adományok a Nagyajtán létesítendő Kriza-szobor javára.)

A Nagyajtán létesítendő Kriza-szobor javára a következő kegyes adományok folytak be:

	Korona
1. Dr. Ferenczy Géza ügyvéd Nagyajta	100—
2. Dr. Elekes Dénes ügyvéd Székelykeresztur	50—
3. Lelkészi beköszöntés alkalmával 1910. ápr. 3.	34—
4. Bedőházy Gábor gyűjtése	24—
5. Kovács Lajos gyűjtése	41—
6. Dr. Király Aladár alispán	10—
7. Nagyajtai Kriza emlékünnepe alkalmával 1911-ben bál jövedelme	630—
8. Dr. Ferencz Áron Kolozsvár	5—
9. Bölöni táncmulatság jövedelme ifj. Tana Albert utján	5—
10. Olthévízi egyházközség tagjai Kiss Aladár lelkész utján	18—
11. Váci takarékpénztár	2—
12. Kolozsvári unitárius kollégium ifjusága által rendezett Kriza- ünnepe alkalmával táncmulatság jövedelme	532-10
13. Szentgericei unitár. egyházközség (10 kor.) és Ürmösi Kálmán lelkész (1 kor.) összesen	11—
14. Székely László ny. unitár. lelkész gyűjtése Torda : Székely László 20 kor., Gombos Lászlóné, Weress Ferenc, Varga Dénes, Nagy Balázs, Sófalvi Sándor 2 - 2 kor., Albertffy Jenő, Horváthy Józsefné, Szentkirályi K., Alföldi, dr. Farkas Árpád, Szegedi Péter, Dr. Vass János, Nagy Miklós, Dr. Bornemissza, Erdélyi Elemér, Barla Sándor, Dr. Kolozsvári Sándor, Jakab Elek, Dr. Kemény Gábor, Major Sándor, Barabás Jenő, Fogarasi Géza, Pallós István, Pap Domokos, Száva Kristóf, Sebők Samu, Borbély György, Székely József, Gáll György, Székely János, Nagy Lajos, ifj. Gegesi Samu 1--1 kor., Bcér 40 f., =	57-40
15. Magyarországi Unitárius Egyház Főtanácsa	1000--
16. Ferencz József unitárius püspök Kolozsvár	50—
17. Bölöni takarékpénztár	100—
18. Székelykeresztúri Népbank	10—
19. Br. id. Daniel Gábor Budapest	20—
20. Gr. Nemes János Kunhegyes	50—